Warszawa, dnia 8 kwietnia 2014 r.

Stanowisko Koalicji na rzecz Otwartego Rządu
w sprawie przyjęcia
Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014 - 2019

1 kwietnia br., po trwających ponad 3 lata pracach, Rada Ministrów przyjęła „Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014 -2019”[1].

Samo przyjęcie dokumentu oraz wiele przewidzianych w nim zadań uznać należy za sukces, nie powinno jednak ujść uwadze opinii publicznej, że w ostatnim momencie z programu zniknęło kilka jego zasadniczych elementów oraz że stało się to bez zapowiedzi i bez żadnych konsultacji z partnerami społecznymi.

Rząd swoją decyzją zarzucił prace nad zagwarantowaniem efektywnej ochrony prawnej tzw. sygnalistom, czyli osobom, które mając wiedzę o nadużyciach w miejscu pracy, podejmują odważną decyzję o jej ujawnieniu. Zagwarantowanie takiej ochrony to ważny element skutecznej walki z korupcją. Nie jest przypadkiem, że do jej zapewnienia obligują Polskę dwie konwencje międzynarodowe – Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji oraz Cywilno-prawna konwencja Rady Europy o korupcji. Badania - zarówno w obszarze skuteczności polskiego prawa, jak i postaw społecznych wobec sygnalistów - nie pozostawiają wątpliwości, że w Polsce jeszcze nie udało się zbudować sprzyjających warunków do sygnalizowania nadużyć, a tym samym wspomniane zobowiązania międzynarodowe nie zostały spełnione. Ocenę taką podziela OECD, która w lipcu 2013 r. stwierdziła, że “Polskie prawo, które nie przewiduje środków prawnych wprost dedykowanych ochronie sygnalistów, wymaga reformy”. Brak „konkretnych przepisów dotyczących ochrony osób sygnalizujących nieprawidłowości poza ogólnymi przepisami w kodeksie pracy dotyczącymi niesprawiedliwego zwolnienia” zauważyła również Komisja Europejska w „Sprawozdaniu o zwalczaniu korupcji w UE” z lutego 2014 r. W przeciwieństwie do polskiego rządu wagę skutecznych gwarancji prawnych dla sygnalistów w zapobieganiu kryzysom korupcyjnym doceniły ostatnio rządy Czech, Chorwacji, Rumunii. Państwa te wpisały prace w tym obszarze do swoich strategii antykorupcyjnych, o czym informują w ocenie skutków regulacji sami autorzy rządowego programu.

Decyzja rządu o wycofaniu problematyki sygnalistów z programu przeciwdziałania korupcji skłania do wniosku, że zagadnienie to zupełnie zniknie ze świadomości polskich decydentów.

Z planów działań antykorupcyjnych rządu usunięto również inne ważne elementy. Między innymi opracowanie analiz i rekomendacji dotyczących form kontroli finansów partii politycznych i kampanii wyborczych. Zaskakujący jest fakt, że w sytuacji, kiedy partia rządząca wraca do pomysłu zlikwidowania finansowania partii politycznych z budżetu, co w opinii wielu ekspertów niesie poważne ryzyka korupcyjne, z rządowego programu antykorupcyjnego skreśla się prace nad rozwijaniem form kontroli finansów partii politycznych i kampanii wyborczych.

[1] Przyjęta przez Radę Ministrów wersja nie została ogłoszona jeszcze w Monitorze Polskim. Koalicja odnosi się do wersji, którą Komitet Stały rekomendował do przyjęcia Radzie Ministrów.

Rząd zrezygnował również z wypracowania i wdrożenia systemu przeciwdziałania nieprawidłowościom o charakterze korupcyjnym na szkodę budżetu UE, występujących w projektach współfinansowanych przez fundusze strukturalne oraz fundusze spójności. W obliczu wykrywanych ostatnio nieprawidłowości w sposobie wydatkowania funduszy unijnych (np. budowa platformy e-PUAP) trudno znaleźć racjonalne uzasadnienie i dla tej decyzji.

Niemniej istotny, a zarazem głęboko rozczarowujący jest fakt, że powyższe decyzje rząd podjął w ostatniej chwili, bez zapowiedzi i bez konsultacji z partnerami społecznymi, a co więcej, bez jakiegokolwiek uzasadnienia. Mimo że formalnie wszystko odbyło się zgodnie z prawem, to sposób pracy nad dokumentem o strategicznym znaczeniu dla Polski i obywateli naszego kraju, zaprzecza standardom otwartego rządzenia zawartym w „Siedmiu zasad konsultacji", które stanowią część rządowego programu *Lepsze regulacje 2015*.

Decyzje rządu na ostatnim etapie prac nad Programem Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014 – 2019 dziwią tym bardziej, że w trakcie długotrwałego procesu tworzenia tego dokumentu jego zawartość była kilkakrotnie konsultowana, również z organizacjami społecznymi. W tym procesie urzędnicy przygotowujący treść programu wykazali się otwartością i partnerską postawą. Żałujemy, że równie konstruktywnego nastawienia nie okazali politycy kierujący tymi pracami.

Członkowie Koalicji na rzecz Otwartego Rządu:
Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacja e-Państwo, Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju FOR, Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Komunikacji Społecznej, Fundacja Projekt: Polska, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Stowarzyszenie 61/MamPrawoWiedziec.pl, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Stowarzyszenie Sieć Obywatelska – Watchdog Polska

www.otwartyrzad.org.pl, Polskie Tak dla OGP

Więcej informacji:
Anna Wojciechowska-Nowak, Program Odpowiedzialne Państwo Fundacji im. Stefana Batorego, tel. (22) 536 02 57.